

УДК 347.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.2.25>

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН У СПРАВАХ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТІВ, ЩО МАЮТЬ ЮРИДИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

Поліщук П.А.,

*аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ORCID: 0009-0006-8499-8606

Поліщук П.А. Правовий статус суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин у справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення.

У статті здійснено комплексне дослідження правового статусу суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин у межах окремого провадження, зокрема у справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення. Акцент зроблено на теоретико-правових підходах до визначення поняття «суб'єкт цивільного процесуального права», проаналізовано структуру та зміст цивільних процесуальних відносин у непозовній формі судочинства.

Цивільні процесуальні правовідносини, як специфічна правова форма суспільних взаємодій, виникають та функціонують у тісному зв'язку із соціальним середовищем, відображаючи необхідність правового врегулювання конфліктів та захисту прав і законних інтересів окремих осіб у межах суспільного життя. Їх поява зумовлена потребою держави в ефективному механізмі вирішення спорів, забезпеченні справедливості та правопорядку.

Серед видів проваджень цивільного судочинства вагоме місце посідає окреме провадження. Окреме провадження - це вид не позовного провадження, в якому відсутній спір про право та який забезпечує судовий розгляд справ щодо юридичного підтвердження певних обставин, які мають правове значення для набуття, реалізації, зміни чи припинення суб'єктивних прав або виконання юридичних обов'язків.

Автор обґрунтовує, що у справах окремого провадження учасники процесу перебувають у специфічних правових ролях – заявника і заінтересованої особи, між якими існує функціональне та змістове розмежування. Їх взаємодія з судом відбувається поза межами спору про право, а отже, характеризується меншою змагальністю, інквізиційною природою судового розгляду та підвищеною роллю суду в з'ясуванні обставин справи. Окреме провадження є самостійною формою цивільного судочинства, що передбачає специфічний механізм захисту прав і законних інтересів особи в умовах відсутності правового конфлікту. Такий механізм реалізується шляхом встановлення фактів, що мають юридичне значення (ст. 256 ЦПК України), та виконує компенсаторно-допоміжну функцію у забезпеченні доступу до правосуддя. У статті звертається увага на непослідовність законодавчої термінології в ЦПК України, зокрема на використання понять «заінтересовані особи» та «інші заінтересовані особи», які не мають змістової відмінності, однак ускладнюють правозастосування та порушують принцип правової визначеності.

Зроблено висновок про необхідність уніфікації законодавчої термінології, законодавчого розмежування статусу заявників і заінтересованих осіб, а також підвищення процесуальних гарантій останніх. Аргументовано, що удосконалення правового регулювання участі суб'єктів в окремому провадженні сприятиме підвищенню ефективності правосуддя, посиленню гарантій справедливої судового розгляду та реалізації права на доступ до суду.

Ключові слова: цивільне процесуальне право, окреме провадження, суб'єкти цивільного процесу, заявник, заінтересована особа, встановлення юридичних фактів, процесуальний статус.

Polishchuk P.A. Legal status of subjects of civil procedural legal relations in cases of establishing facts of legal significance.

The article carries out a comprehensive study of the legal status of subjects of civil procedural legal relations within the framework of separate proceedings, in particular in cases of establishing facts of legal significance. The emphasis is placed on theoretical and legal approaches to the definition of the concept of «subject of civil procedural law», the structure and content of civil procedural relations in the non-contentious form of legal proceedings are analyzed.

Civil procedural legal relations, as a specific legal form of social interactions, arise and function in close connection with the social environment, reflecting the need for legal settlement of conflicts and protection of the rights and legitimate interests of individuals within the framework of public life. Their emergence is due to the state's need for an effective mechanism for resolving disputes, ensuring justice and law and order.

Among the types of civil proceedings, a significant place is occupied by separate proceedings. Separate proceedings are a type of non-claim proceedings in which there is no dispute about the right and which provides for the judicial consideration of cases regarding the legal confirmation of certain circumstances that have legal significance for the acquisition, exercise, change or termination of subjective rights or the performance of legal obligations.

The author substantiates that in cases of separate proceedings, the participants in the process are in specific legal roles - the applicant and the interested person, between whom there is a functional and substantive distinction. The work draws attention to the inconsistency of legislative terminology in the Civil Procedure Code of Ukraine, in particular, the use of the concepts of «interested persons» and «other interested persons», which do not have a substantive difference, but complicate the application of law and violate the principle of legal certainty. A classification of participants in separate proceedings is proposed based on the criterion of the direction of their will in the process. Five main groups of subjects participating in such cases are identified - from applicants who apply to protect personal rights to bodies acting in the interests of other persons or the state. An analysis of modern judicial practice regarding the procedural status of interested persons is conducted, and it is established that their participation has informative and evidentiary value, although their explanations are not formally recognized as procedural evidence.

The conclusion is made about the need to unify legislative terminology, legislative delimitation of the status of applicants and interested persons, as well as increasing the procedural guarantees of the latter. It is argued that improving the legal regulation of the participation of subjects in separate proceedings will contribute to increasing the efficiency of justice, strengthening the guarantees of a fair trial and the implementation of the right to access to court.

Key words: civil procedural law, separate proceedings, subjects of civil proceedings, applicant, interested person, establishment of legal facts, procedural status.

Постановка проблеми. Цивільні процесуальні правовідносини, як специфічна правова форма суспільних взаємодій, виникають та функціонують у тісному зв'язку із соціальним середовищем, відображаючи необхідність правового врегулювання конфліктів та захисту прав і законних інтересів окремих осіб у межах суспільного життя. Їх поява зумовлена потребою держави в ефективному механізмі вирішення спорів, забезпеченні справедливості та правопорядку. У цьому контексті слушною видається позиція Ю.С. Червоного, який визначає «цивільні процесуальні правовідносини як суспільні відносини, що врегульовані нормами цивільного процесуального права та виникають між судом, учасниками справи й іншими суб'єктами, залученими до цивільного процесу. Ці відносини виникають у межах реалізації правосуддя у цивільних справах, а також у провадженнях наказного і окремого типу» [1, с. 63].

Серед видів проваджень цивільного судочинства вагоме місце посідає окреме провадження. Окреме провадження - це вид не позовного провадження, в якому відсутній спір про право та який забезпечує судовий розгляд справ щодо юридичного підтвердження певних обставин, які мають правове значення для набуття, реалізації, зміни чи припинення суб'єктивних прав або виконання юридичних обов'язків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правової природи цивільних процесуальних правовідносин продовжує залишатися предметом наукових дискусій, що свідчить про складність та багатогранність цього феномена у сфері процесуального права. На сьогодні серед

науковців сформувалися кілька провідних концептуальних підходів щодо розуміння взагалі сутності цивільних процесуальних правовідносин та зокрема, у справах окремого провадження щодо встановлення фактів, що мають юридичне значення.

Формально-юридичний підхід. Представники цієї школи (зокрема, В.В. Комаров) акцентують увагу на тому, що «цивільні процесуальні правовідносини є правовими за своєю природою і виникають виключно в межах процесуальної форми. Вони трактуються як правовий зв'язок між судом та учасниками процесу, що виникає на основі норм процесуального права у зв'язку з розглядом конкретної справи» [2, с. 64].

Матеріально-процесуальний підхід. Деякі вчені (наприклад, І.Д. Спасибонська, Ю.О. Колесник) підкреслюють «нерозривний зв'язок між матеріальними та процесуальними правовідносинами, стверджуючи, що останні відображають реалізацію і захист суб'єктивних прав і юридичних обов'язків у сфері матеріального права. Тобто, цивільне процесуальне правовідношення не існує ізольовано, а завжди опосередковано матеріальним правовим конфліктом» [3, с. 33; 4, с. 28].

Системно-комунікативний підхід. Новітні дослідження (наприклад, у працях Н.М. Кузнецової, О.І. Харитонової) звертають увагу на комунікативну природу процесуальних правовідносин. Цей підхід підкреслює, що «цивільне процесуальне правовідношення – це форма комунікації між суб'єктами, які беруть участь у правосудді, що регулюється процесуальними нормами та реалізується через юридично значимі дії (заяви, пояснення, клопотання тощо), спрямовані на досягнення мети – вирішення правового спору або підтвердження юридичного факту» [5, с. 119]. У рамках цього підходу цивільні процесуальні правовідносини розглядаються як інструмент реалізації завдань судочинства. Так, В.В. Луць називає «...їх механізмом забезпечення ефективності процесуальної діяльності та справедливості судового рішення» [6, с. 27]. Відповідно, головна функція таких правовідносин – забезпечити реалізацію принципів змагальності, рівності сторін, диспозитивності та доступу до суду.

Інтеграційно-антропоцентричний підхід (постпандемічнатрансформація). Останні роки засвідчили тенденцію щодо осмислення цивільних процесуальних правовідносин крізь призму прав людини та цифровізації. Деякі вчені, зокрема А.М. Савченкота В.В. Уваров, досліджують процесуальне правовідношення як «...засіб реалізації права на справедливий суд, що включає не лише судову процедуру, а й належний доступ до неї, цифрові гарантії участі в процесі, забезпечення гендерної рівності та врахування вразливості окремих категорій учасників» [7, с. 43; 8, с. 91].

Необхідно відзначити, що цивільне судочинство в справах про встановлення судом фактів, що мають юридичне значення, було предметом наукових розвідок таких вчених-правників, як С.С. Бичкова, Ю.В. Білоусов, С.В. Васильєв, Н.В. Волкова, О.М. Ганкевич, Л.В. Діденко, Т.Ц. Кашперська, Є.І. Фурса, С.Я. Фурса, Ю.С. Червоний, Г.В. Чурпіта, М.Й. Штефан, М.М. Ясинюк та ін. Водночас проблеми правового статусу суб'єктного складу осіб, які є учасниками справи, досі залишаються поза увагою вчених-процесуалістів.

Формулювання цілей: дослідження проблемних аспектів правового статусу суб'єктного складу осіб цивільних процесуальних правовідносин у справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення, їхньої взаємодії та специфіки, висвітлення можливих проблематичних аспектів в контексті цих суб'єктів.

Виклад основного матеріалу. У межах сучасної теорії цивільного процесуального права питання суб'єктного складу процесуальних правовідносин залишається предметом наукової дискусії. Загалом «суб'єктом цивільного процесуального права визнається універсальна правова форма особи – як фізичної, так і юридичної, – яка, виходячи зі своєї правової природи, є носієм суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, закріплених у нормах об'єктивного цивільного процесуального права» [9, с. 56].

Під суб'єктами цивільних процесуальних правовідносин доцільно розуміти осіб, які наділені процесуальною правосуб'єктністю і здатні реалізовувати суб'єктивне цивільне процесуальне право як форму реалізації та захисту матеріальних прав і законних інтересів у сфері цивільного судочинства. Таким чином, суб'єктами цивільного процесуального права виступають ті особи, які беруть участь у цивільному процесі, мають закріплені законом цивільні процесуальні права та обов'язки й у сукупності забезпечують досягнення цілей цивільного судочинства. Відповідно до норм законодавства суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин можна поділити на ступні групи: 1) суд як орган, що здійснює правосуддя; 2) учасники судового процесу, які в свою чергу

поділяються, на учасників справи, представників та інших учасників судового процесу. Кожна з цих груп має власне правове навантаження та функціональне призначення у межах процесуального механізму.

Суб'єктний склад цивільного процесу є складною правовою системою, що вимагає узгодженості у правозастосуванні та чіткості у законодавчому закріпленні процесуального статусу кожної категорії учасників. Це, своєю чергою, слугує передумовою ефективного функціонування механізму судового захисту прав, свобод та інтересів осіб у цивільному судочинстві.

У цьому контексті окреме провадження виконує важливу функцію юридичного підтвердження або встановлення юридичного факту, який не може бути засвідчений іншим способом. Йдеться, зокрема, про справи щодо встановлення фактів народження, смерті, родинних зв'язків, належності документів, перебування особи на утриманні, а також інших обставин, від яких залежить виникнення, зміна або припинення правовідносин. Ці категорії справ прямо передбачені в статті 315 ЦПК України, яка встановлює перелік підстав для розгляду у межах окремого провадження, водночас зазначаючи, що цей перелік не є вичерпним [10].

У науковій юридичній літературі акцентується, що ключовою ознакою окремого провадження є відсутність правового конфлікту між сторонами, що зумовлює його інквізиційну (дослідницько-судову) природу. Як зазначає В.В. Комаров, окреме провадження є процедурою, в якій «суд, діючи за власною ініціативою у межах заявленого факту, встановлює юридичну істину» [11, с. 78]. Така позиція узгоджується з положенням частини 1 статті 13 ЦПК України, яка визначає, що суд розглядає справи лише в межах заявлених вимог, однак в окремому провадженні межі визначаються не спором, а характером заявленого юридичного факту. Крім того, специфіка суб'єктного складу в окремому провадженні також є відмінною: зазвичай участь беруть лише заявник та заінтересовані особи, які можуть не висловлювати заперечень.

Об'єднання таких справ в окрему процесуальну категорію обумовлене юридичною природою відповідних фактів, які потребують правового визнання з боку суду, але не породжують процесуального конфлікту. Це обґрунтовує виокремлення спеціального порядку судового розгляду, адаптованого до специфіки предмета доказування, виду доказів та ролі учасників. Як справедливо вказує Ю.О. Колесник, «окреме провадження реалізує стабілізуючу функцію правосуддя, сприяючи правовій визначеності та безперервності суб'єктивного права» [4, с. 26].

З огляду на вищезазначене, окреме провадження виступає як універсальний процесуальний інструмент, що забезпечує належну реалізацію правових гарантій особи в тих ситуаціях, коли існує потреба в юридичному підтвердженні правових фактів, але відсутній спір, який вимагав би змагального розгляду. Таким чином, окреме провадження є важливою складовою концепції доступу до правосуддя, що впливає зі статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та забезпечується на національному рівні через механізми цивільного процесуального права.

Водночас, правове становище учасників справ окремого провадження характеризується внутрішньою структурною диференціацією, що дозволяє класифікувати їх за вектором волевиявлення щодо предмета звернення. Взагалі необхідно зазначити, що відповідно до ч.ч. 3-4 ст. 42 ЦПК України «учасниками справи окремого провадження є заявники, інші заінтересовані особи. У справах можуть також брати участь органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб».

Розглядаючи правовий статус учасників окремого провадження Н.В. Волкова зазначає, що «заявником в окремому провадженні є особа, в інтересах якої в суді відкривається справа про встановлення певних обставин або правового статусу громадянина, необхідних для реалізації нею особистих і майнових прав, без судового підтвердження яких він позбавлений можливості здійснити ці права. Заявник виступає на захист своїх охоронюваних законом інтересів» [12, с. 125].

Окрему категорію становлять заінтересовані особи, які беруть участь у процесі з метою забезпечення дотримання своїх прав, свобод або інтересів, що потенційно можуть бути зачеплені судовим рішенням.

У межах окремого провадження цивільного процесу особливе значення має належне визначення процесуального статусу заінтересованих осіб. Визначаючи коло таких осіб, слід враховувати не лише наявність у них приватного юридичного інтересу (як особистого, так і майнового характеру), а й ситуації, коли їх інтерес набуває публічного чи навіть державного значення. Це особливо актуально у справах, де наслідки судового рішення виходять за межі особистих прав заявника, охоплюючи інтереси третіх осіб або соціальні цінності.

Процесуальна участь заінтересованих осіб у провадженні має практичну цінність, оскільки сприяє всебічному і об'єктивному з'ясуванню судом фактичних обставин справи. Хоча, як зазначають науковці, що відповідно до норм цивільного процесуального законодавства «пояснення заінтересованих осіб не належать до засобів доказування і формально не визнаються доказами, проте вони є джерелом додаткової інформації, яка може бути використана судом для повноцінного дослідження предмета спору» [13, с. 177-178]. Однак, такі пояснення можуть сприяти уточненню позицій заявника, уникненню потенційних конфліктів та кращому розумінню соціального або правового контексту розглядуваної справи. Разом із тим, чинне законодавство, зокрема положення ЦПК України, а також постанови Верховного Суду, не містять чіткого розмежування між процесуальним статусом заявника та заінтересованої особи у справах окремого провадження. Це породжує труднощі у правозастосуванні, оскільки заінтересовані особи, на відміну від сторін у позовному провадженні, позбавлені реальної можливості активно впливати на хід розгляду справи.

У цьому контексті заслуговує на увагу позиція професора С.Я. Фурси, про те, що «заявники виступають як суб'єкти з наявним суб'єктивним правом, що підлягає реалізації через звернення до суду, натомість заінтересовані особи вже на момент подання заяви можуть перебувати у правовому становищі, яке прямо або опосередковано залежить від змісту майбутнього судового рішення» [14, с. 159].

Справедливо звертає увагу Н.В. Волкова, що «на заінтересовану особу, так само як і на заявника, поширюється законна сила судового рішення. Істотна відмінність між ними полягає в тому, що у заявника певне суб'єктивне матеріальне право залежить від обставин, без судового встановлення яких він позбавлений можливості здійснити його, а права заінтересованої особи перебувають у визначеному стані, тобто заінтересована особа на момент судового розгляду справи вже має такі права (наприклад, інші спадкоємці за законом), або коли вона бере участь у процесі з метою захисту інтересів інших осіб (держави). Значення правильного визначення заінтересованих осіб і притягнення їх до участі у розгляді справ цього виду провадження полягає в тому, що лише за участі заінтересованих осіб можна встановити наявність або відсутність у даній справі спору про право, об'єктивно розглянути всі подані заявником докази тощо» [12, с. 126].

Судова практика підтверджує, що до заінтересованих осіб можуть належати як фізичні, так і юридичні особи, чий інтерес у справі окремого провадження є об'єктивно виправданим. Наприклад, у постанові Верховного Суду від 25.06.2020 у справі № 753/10277/19-ц наголошено, що «заінтересовані особи мають право висловити свою позицію та надати суду відомості, які можуть мати значення для встановлення юридичного факту, однак їх участь не тотожна участі сторін у позовному провадженні» [15].

Таким чином, звернення до суду у справах окремого провадження є персоніфікованим правом заявника, яке тісно пов'язане з його особистим юридичним інтересом. Водночас залучення заінтересованих осіб покликане забезпечити збалансованість та повноту судового розгляду, хоча їх участь, на відміну від сторін у позовному провадженні, має переважно інформаційний характер. Враховуючи відсутність чіткої нормативної регламентації правового статусу цих осіб, важливим завданням процесуальної доктрини є розробка концептуальних підходів до їх правової природи та процесуального значення.

Однією з актуальних проблем сучасного цивільного процесуального права є термінологічна непослідовність у законодавчому визначенні процесуального статусу учасників справи у справах окремого провадження. Ця проблема набула значення у зв'язку з необхідністю забезпечення юридичної визначеності – базового принципу судочинства, гарантованого ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

У ЦПК України вживаються різні терміни для позначення однієї й тієї самої категорії осіб. Так, у ч. 1 ст. 28, ч. 5 ст. 31, ч. 4 ст. 235, ч. 1 ст. 253, ч. 1 ст. 254, ч. 1 ст. 272, ст. 277 ЦПК України законодавець вживає термін «заінтересовані особи», тоді як у ч. 2 ст. 26, ч. 1 ст. 38, ч. 1 ст. 250 цього ж кодексу – «інші заінтересовані особи» [10]. Відсутність змістової різниці між цими термінами створює колізію, яка може впливати як на тлумачення норм, так і на реалізацію прав учасників провадження.

У науковій літературі справедливо вказується на необхідність уніфікації законодавчої термінології. Наприклад, І.П. Головач підкреслює, що «подвійне найменування однієї категорії учасників процесу – це наслідок недосконалості законодавчої техніки, що порушує принцип єдності понятійного апарату» [16, с. 117]. Схожу думку висловлює й В.І. Бобрик, вказуючи «...на відсут-

ність правової логіки в розмежуванні «заінтересованих» та «інших заінтересованих» осіб» [17, с. 155–161].

Також у судовій практиці відсутня чітка межа між цими термінами. Наприклад, у постанові Верховного Суду від 16.05.2019 у справі № 686/10162/17-ц зазначено, що «заінтересованими особами у справах окремого провадження визнаються суб'єкти, рішення стосовно яких може породити юридичні наслідки, незалежно від того, чи вони ініціювали провадження» [18].

З огляду на зазначене, доцільним є законодавче закріплення єдиного поняття – «заінтересовані особи» – як терміну, що охоплює всіх суб'єктів, які не є заявниками, але мають правовий інтерес у справі. Такий підхід сприятиме усуненню нормативної плутанини, забезпеченню узгодженості з практикою та доктриною, а також відповідатиме принципу юридичної визначеності.

Висновки. Отже, цивільні процесуальні правовідносини у справах окремого провадження мають специфічну структуру, у якій особливого значення набуває правовий статус заявника та заінтересованих осіб. Їх взаємодія з судом відбувається поза межами спору про право, а отже, характеризується меншою змагальністю, інквізиційною природою судового розгляду та підвищеною роллю суду в з'ясуванні обставин справи. Окреме провадження є самостійною формою цивільного судочинства, що передбачає специфічний механізм захисту прав і законних інтересів особи в умовах відсутності правового конфлікту. Такий механізм реалізується шляхом встановлення фактів, що мають юридичне значення (ст. 256 ЦПК України), та виконує компенсаторно-допоміжну функцію у забезпеченні доступу до правосуддя.

Щодо законодавчої термінології, що використовується в ЦПК України для позначення учасників окремого провадження (терміни «заінтересовані особи» та «інші заінтересовані особи»), то вона є непослідовною та створює труднощі у правозастосуванні. З метою підвищення юридичної визначеності доцільним є уніфікування понять через використання єдиного терміну – «заінтересовані особи», що відповідатиме вимогам принципу правової визначеності, закріпленого у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Зауважимо, що процесуальний статус заінтересованих осіб потребує доктринального уточнення. Їх участь у справі є важливою з точки зору забезпечення об'єктивності судового розгляду, вони здебільшого виконують інформативну функцію, однак їх пояснення можуть мати суттєве значення для встановлення фактичних обставин справи.

Отже, удосконалення правового регулювання учасників справи у справах окремого провадження має передбачати: законодавче закріплення уніфікованої термінології; розмежування процесуальних прав заявників і заінтересованих осіб; розширення гарантій участі заінтересованих осіб у справі (право на клопотання, подання доказів, апеляційне оскарження); розвиток цифрових механізмів залучення учасників провадження (зокрема у справах із соціальною вразливістю заявника).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Червоний Ю.С. Цивільний процес України: підручник / За ред. Червоного Ю.С. Київ: Істина, 2007. 392 с.
2. Комаров В.В. Цивільний процес України: підручник. 5-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2011. 656 с.
3. Спасибонська І.Д. Цивільно-процесуальне правовідношення: до питання про юридичну природу. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 32–36.
4. Колесник Ю.О. Правова природа цивільного процесуального правовідношення. *Вісник цивільного процесу*. 2019. № 1. С. 24–31.
5. Харитонova О.І., Кузнєцова Н.М. Теоретичні засади комунікативної природи правовідносин у цивільному процесі. *Право України*. 2020. № 10. С. 115–123.
6. Луць В.В. Теоретичні проблеми процесуального права. *Право України*. 2016. № 2. С. 25–31.
7. Савченко А.М. Антропоцентризм у цивільному процесі: новітні тенденції та виклики цифрової епохи. *Юридичний вісник України*. 2022. № 12. С. 41–46.
8. Уваров В.В. Цивільне судочинство в умовах цифрової трансформації: між традицією та інновацією. *Актуальні проблеми держави і права*. 2023. Вип. 94. С. 88–94.
9. Діденко Л.В. Суб'єкти як елемент цивільних процесуальних правовідносин. *Юридичний вісник*. 2021. № 3. С. 55–61.

10. Цивільний Процесуальний Кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42, ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
11. Комаров В.В. Цивільний процес України. Х.: Право, 2011. 487 с.
12. Волкова Н.В. Захист сімейних прав та інтересів дитини у цивільному судочинстві: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2022. 444 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/23333>.
13. Глопіна І.В. Окреме провадження у цивільному процесі: теоретико-практичні аспекти. *Актуальні проблеми держави і права*. 2017. Вип. 80. С. 175–181.
14. Фурса С.Я. Процесуальні особливості розгляду справ окремого провадження: навч. посіб. / С.Я. Фурса, Є.І. Фурса. К.: Юрінком Інтер, 2010. 284 с.
15. Постанова Верховного Суду від 25.06.2020 р. у справі № 753/10277/19-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90284919>.
16. Головач І.П. Окреме провадження в цивільному процесі України: монографія / І.П. Головач. Київ: Ніка-Центр. 2014. 224 с.
17. Бобрик В.І. Проблеми процесуального статусу заінтересованих осіб у справах окремого провадження. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 65–70.
18. Верховний Суд. Постанова від 16 травня 2019 р. у справі № 686/10162/17-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82195015>.